

EL TREBALL DOCENT A EGB

Joan Lladonet Escales (*)

Unes pinzellades d'història

Ha plogut molt des que Rousseau, el 1763, enumeràs una sèrie de criteris per elegir un bon mestre per a un sol alumne:

- Que fos del mateix sexe que l'alumne.
- Que no fos jove i si era dona, que no fos bonica.
- Si era dona, millor viuda que fadrina.
- No havia de posseir sentiments elevats ni instrucció refinada ("bel esprit").
- Havia de ser ordenat, i per davant de tot, no havia de perdre de vista els seus propis interessos.
- No havia de ser massa eixerit, i de cap de les maneres, eixelebrat ("evaporé").
- És preferible que sigui distant i desinteressat.
- No ha de tenir la més mínima cultura. Millor si no sap llegir.
- La qualitat més imprescindible que ha de tenir, ha de ser la sinceritat.

Bastants d'aquests criteris que avui ens poden sorprendre, han primat fins a una època molt recent, crec sense temor a equivocar-me que molts d'ells han regit fins a la Llei Villar Palasí del 1970, si exceptuam la brillant època de la II República. En el darrer terç del segle XIX es considerava que només un 15 % del professorat estava adequadament instruït i Macías Picavea parlava dels mestres dient que eren unes persones horriblement formades, millor dit, deformades i que a les Normals no se'ls ensenyava res, sinó que se'ls pertorbava la natural intel·ligència, el bon sentit i el seny.

Quant al prestigi social, també el mateix autor deia que els mestres eren ignorants, quasi captaires, mancats de qualsevol mena de prestigi i d'influència social, sense cap tipus de conside-

ració per part del poble i maltractats pels cacics.

Podríem resumir que des de Rousseau fins a la Llei General d'Educació del 70, l'existència dels mestres ha anat acompanyada d'aquests tres estigmes: misèria cultural, pobresa material i desprestigi social.

Les dècades del 70 i del 80

No ha plogut tant des que han començat a canviar alguns dels senyals que marcaven la vida d'aquests professionals.

Durant els darrers 20 anys hem d'assenyalar que els docents han anat millorant la seva formació professional i la seva cultura, i no tan sols a causa de la millora dels plans de formació de les escoles de Magisteri o escoles universitàries de formació del Professorat, sinó també perquè molts d'ensenyants han optat per formar-se a través d'escoles d'estiu, moviments de renovació pedagògica, curssets de tota classe impartits per diferents institucions i un tant per cent bastant elevat dels mestres ha cursat alguna llicenciatura, demostrant una clara insatisfacció que els estudis de mestre fossin catalogats com a diplomatura.

Durant aquest temps hem de reconèixer que s'han produït unes millores econòmiques importants i capaces d'acabar amb la vella dita: *Patiràs més fam que un mestre d'escola*. No han arribat a satisfer completament els treballadors de l'ensenyament, perquè sempre s'han pogut fer comparacions amb altres professions que requerien menys preparació i que estaven millor remunerades. De totes formes avui continua havent-hi sectors, o bé dins escola privada, o bé dins escola concertada, que estan mal pagats.

Però hem de dir que si el sou ha pujat en progressió aritmètica, també hem de fer constar que les exigències al professorat ho han fet en progressió geomètrica. Avui, a un mestre se li exigeix, si vol ésser un bon professional, que sigui un bon educador, que domini bé la matèria que ha d'ensenyar, que tingui bons coneixements pedagògics, uns adequats coneixements psicològics, que estigui al corrent dels problemes sociològics, que sigui un útil terapeuta, un planificador capaç, que sigui apte per dinamitzar els grups, que sàpiga motivar i interessar els alumnes, que coordini el seu treball i treballi en equip, que sigui un bon dissenyador de currículums, que orienti d'una forma convenient els alumnes i els pares, que domini les tècniques audiovisuals, que tingui uns coneixements suficients d'informàtica, que es recicli contínuament i obligatòriament (recordem l'augment dels sexennis que només es cobraran si s'han fet les hores de formació corresponents), etc., etc., etc., i que renunciï a la mitja hora que té qualsevol professió per poder berenar, ja que ha de tenir compte i ha de ser responsable de la seva tutoria durant el temps d'esplai.

Si tenim en compte tots aquests requeriments que fa la societat avui als docents, haurem de concloure que tampoc avui aquesta societat no paga bé els seus mestres.

Quant al prestigi social, també hem de dir que la millora ha existit, però ha estat molt minsa. Aquests darrers anys han coincidit amb els anys de la transició democràtica. I, a vegades, aquesta democràcia ha estat mal entesa per part d'uns sectors socials, que o bé formaven part de les classes treballadores, que no tenien

classes treballadores, que no tenien massa més objectius que l'escola els guardàs els seus fills durant unes hores diàries i, per tant, sempre prevenien els seus fills davant el possible poder dels mestres, que pretenien rebaixar i que clarament ho aconseguien, naturalment amb una gran abundància d'excepcions i que tendeixen a augmentar. La qüestió de la democràcia mal entesa es podria resumir en aquesta dita: **Que no et toqui el mestre i si et toca m'ho dius i jo el posaré bé**, segurament pensant en la seva època escolar i els cops que havien rebut a l'escola. Aquest fet anterior ha aconseguit que molts mestres es vessin desbordats en qüestions de disciplina.

De totes formes, hem de dir que si el prestigi social és escàs, també hem de pensar que aquest és un signe del nostre temps i que aquest fenomen avui és comú a moltes professions: actualment tothom pot posar un plet a un metge per negligència o a un arquitecte per construcció defectuosa i això fa que disminueixi la consideració social de les professions en general i també, de la nostra.

La depressió i l'estrès

Un factor que produeix molta crítica per part de la societat són les vacances. És molt fàcil que qualsevol persona quan parli del seu treball, digui que els mestres d'escola només fan mig any de feina, la resta la tenen de vacances. Poques persones s'han posat a pensar en la dificultat que suposen les hores de feina amb les

classes de 20, 30 o més de 40 alumnes en edat de primària. Cap institució ha volgut estudiar l'esgotament físic i intel·lectual que suposa aquesta professió. Més aviat es té la tendència a criticar l'absentisme i ningú vol preocupar-se per les causes. M. Ángeles Martínez i Xavier Bornàs del Departament de Psicologia Evolutiva de la Universitat de les Illes Balears han estudiat la incidència i les característiques de la depressió i l'estrès entre els professors d'EGB de Palma de Mallorca i han trobat que un 35 % del

laboral, i especialment la dels professors d'EGB respecte a ensenyament Mitjà.

- Disposició a repartir una part del calendari de vacances al llarg del curs escolar.

- Duresa del treball, escassetat de recursos, manca de reconeixement social i excés de responsabilitat.

- Que no s'haurien d'haver de realitzar les tasques de menjador i transport per part dels docents.

- Disposició perquè es realitzi una avaluació del treball docent.

- Manca de reconeixement professional.

- Reconeixement de les pròpies carències en la formació actual.

- Absència de discriminació professional per raó de sexe.

- Expectatives professionals

dels docents d'EGB, quasi un 43% volia accedir a Secundària.

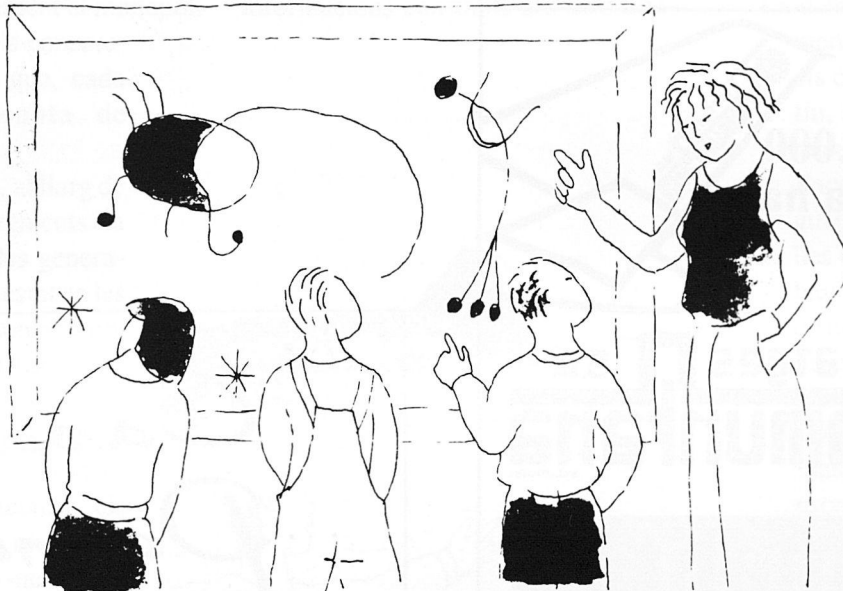
- Defensa del cos únic, especialment per part d'EGB.

- Absència d'expectatives d'abandonament de la professió.

- Insatisfacció i descontentament general amb la infraestructura, espais, recursos i ratios als centres.

- Escassa participació dels docents en la resolució dels seus problemes laborals o professionals, un 25 % de professors afiliats a sindicats.

Aquesta enquesta publicada a la revista Guix núm. 177-178 de juliol-agost de 1992, de qualque forma coincideix amb la valoració que he fet més

professorat patia depressió moderada o lleu, que un 40 % patia estrès extrem i quasi un 50 % patia estrès mitjà. Aquestes xifres mereixen una reflexió per part de la societat i que els poders públics millorin les condicions de treball del seu professorat.

Valoració dels propis docents

A principis del curs 1991-92, la Federació d'Ensenyament de CCOO va fer un estudi per conèixer les condicions de treball vistes pels docents de tot l'Estat i en el nivell no universitari, del qual resumim les conclusions:

- Descontentament amb les retribucions.

- Insatisfacció quant a la jornada

PISSARRA
69

amunt i ve a refermar una mica l'estat de la qüestió.

- Quant a la formació dels mestres, la carrera es queda en diplomatura, ni tan sols s'ha volgut pensar en incloure-la en una d'aquestes carreres de quatre anys que s'han previst. Per si això no fos poc, es rebaixa el llistó, ja que no es permetrà als mestres de les noves fornades que puguin fer classes als alumnes de 13 i 14 anys, com s'ha fet fins ara.

- Quant a les remuneracions, no hem aconseguit la total equiparació

amb la resta de funcionaris, però sí que patim les restriccions salarials que pateixen tots. Els professors de privada o concertada no han aconseguit la seva equiparació amb els de l'escola pública.

- Quant al prestigi social, no podem pensar que millori massa, especialment si no milloren els dos anteriors. □

(*) *Director del C.P. Rafall Vell*

Un futur incert

Les perspectives de futur de la professió docent s'han d'anar a cercar en les expectatives que pot despertar la LOGSE, la nova reforma escolar. Aquestes perspectives no són gens afalagadores perquè:

Més de 10.000 residents* ja han escollit

**Viatges sa
Tramuntana**

Per qualitat:

- ...d'ofertes
- ...de serveis
- ...d'informació

Carrer 31 de desembre, 12
Tel: 204600. Fax: 204450
Palma de Mallorca

*Dades corresponents a la temporada 91

*Casa
Pomar
Flores*

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS I PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA